

Dámy a pánové, vážení kolegové. V literární pozůstalosti JC jsme až d
osud shledali 28 her vesměs celovečerních z toho 4 kompletní hry kare
tní a 17 her jednoaktových z nichž 2 byly napsány výhradně pro činohe
rní scénu divadla Vajáng Horáng v Jakartě. Pustímel-li se po stopách
začátků dramatické činnosti JC, staneme posléze v pilinách manéže pol
ského cirkus Krakowjak, kde mistr působil v mládí jako dramaturg. Zde
poprvé vznikaly kombinované scénky cvičených zvířat a lidí, již dosud
nemají v divadelní poetice obdoby. U jejich kolébky stál tehdejší Ci
mrmanův pěstoun krotitel Tadasz Szczepansky jehož fotografie je rovně
ž ve vašem programu. Je to ten poslední snímek. Aha, tak na tomto sní
mku vidíte Szczepanského hašteřivou partnerku Zinajdu, která mívala č
asto nechutné výstupy s perskou tyčí. V době, kdy cirkus Krakowjak zi
moval v jihoafrickém Johannesburgu, založil JC zvláštní stan lojovýc
h figurín. Sám odléval z kvalitního hovězího loje postavy známých voj
evůdců, badatelů a myslitelů a vytvářel z nich na první pohled nelogi
cká seskupení. Tyto grupy však při pozornějším vnímání vyzařovaly pře
kvapující významy. Je například známo, jaký rozruch vyvolala skupina
v níž Kolumbus rozbíjí Napoleonovi o čelo své slavné vejce a opodál t
o závistivě pozoruje hrabě Zeppelin z řiditelné vzducholodi. Později,
když místní pivovar v Johannesburgu přerušil svévolně dodávku ledu p
ro Cimrmanův stan a figury se začaly vlivem dusné atmosféry pozvolna
přetvařovat, přešel mistr k pasní divadelních her pro živé herce. JC
rád zalidňoval jeviště postavami a rekvizitami, jež byly až dosud v d
ivadelním světě tabu. Jeho hrdinové si například na otevřené scéně st
říhají nehty. Zůstává ovšem smutnou skutečností, že ve své době se Ci
mrmanovy setkávaly většinou s nepochopením a někdy i s očividným odpo
rem. Jako příklad uvádím stanovisko tehdejšího ředitele divadla v Haa
gu, pana Jakuba Durmanna, který píše Cimrmanovy: „Vážený mistře, od c
hvíle, kdy jsem dočetl vaši hru Prázdniny s kanibalem Dufkem, nevychá
zím z údivu... “ konec citátu.

A ještě několik slov z odpovědi JC řediteli Durmanovi: „Milý pane Dur
mane,“ píše Cimrman, „máte pravdu, divadlo je zde především proto, ab
y se v něm člověk divil. Posílám Vám dalším 5 her.“ Přesto se v celé
tehdejší Evropě nenašlo jediné kamenné divadlo, které by na své scéně
vedlo některou z Cimrmanových her. Teprve na sklonku života, kdy mi
str dožíval v pojizerské obci Liptákov, došlo k první inscenaci jeho
celovečerního muzikálu Kleštěncova bronchitida. A to v nastudování mí
stního dramatického sdružení Jizerére. Pro ilustraci svého dnešního r
eferátu jsem vybral ukázkou z celovečerního hororu JC Elektrická sesle
. V době, kdy byla vědecko-technická revoluce ještě v plenkách, už Ci
mrman tušil možnost zneužití technického pokroku proti člověku. Zhoub
ný vynález představuje v dramatu elektrická židle. Podle mistrova doc
hovaného nákresu ji rekonstruoval pan doktor inženýr Životský. Prosím
snímek. Ano. Tak tady vidíte Cimrmanův nákres elektrické sesle, ano.
Děkuji. A já teď prosím pana inženýra aby byl tak laskav a rekonstru
ovaný vynález nám předvedl a podal k němu odborný výklad.

Hrabeta:

Tak, jak vidíte židle je původní, jenom topná spirála je nová. Ano.
Podle Cimrmanova předpisu ji napájíme střídavým proudem o napětí 370
Volt. Já myslím, že bude nejlépe, když ji zapneme.

Weigel:

Děkuji kolegovi Životskému za jeho přednášku. Nyní k samotné ukázce ze hry elektrická sesle. Uvidíme v ní vynálezce Kyrila Schmieda (profesor Ladislav Smoljak) v okamžiku, kdy dokončil vynález elektrické židle a chystá se jej vyzkoušet na svém krejčím Ernestu Liškovi (kterého bude představovat profesor Miloň Čepelka). Sám autor označil toto dílo jako „[Das naive Schreklichstuck,]“ což bychom mohli přeložit jako "naivní horor".

SCHMIED: Sesličku si nažhavíme
na Lišku se připravíme.

Už aby tu sakra byl.

LIŠKA: (vchází s krejčovským metrem na krku):

Jdu vás pane Schmiede zmařit.

SCHMIED: Nechce se mi ani všřit!

Jak jste čilí, jak jste milí. . .

LIŠKA: Jak jsem čilí, tak jsem milí.
nejdřív vezmu míry sáčka.

SCHMIED: Posadte se, pohovte si.

LIŠKA: To bude hned, to je hračka.

SCHMIED: Že mi vynesete span?!

LIŠKA: Jakýpak s tím, medle, sraní,
vezmu šřku, vezmu délku. . .

Moc-li chcete přes prdélku?

SCHMIED: (do publika):

Hleďme toho kosa Lišku!

nabídnu mu vína číšku.

(k Liškovi):

Popijeme, posedíme. . .

LIŠKA: Co že se z té sesle dýme!

SCHMIED: Inu, je to stará herka,
práší se z ní od úterka.

LIŠKA: K čemu jsou tu tyhle pérka?

SCHMIED: To je kvůli pérování.

Pohovíš si, sedni na ni!

LIŠKA: To mus? být posezení!

Že ona je teplá, není?

SCHMIED: To je proti opruzení.

LIŠKA: Donnerwetter, vy jste hlava!
za tohle vás čeká sláva.

SCHMIED: Zajímá vás původ vzniku?

LIŠKA: že se ptáte, zákazníku!

SCHMIED: Je to delší vyprávění.

LIŠKA: Na to škoda času není.

SCHMIED: Jednou takhle z jara skoro. . .

(bezděčně usedne na rozpálenou spirálu elektrické sesle a po několika záškubech zemře)

LIŠKA: Jaká hrůza, wie ein Horror!

Horor, horor, vysoká jsi!